

จังหวัดไสยะฮาด

ดร.จินต์ วิชาตะกัลล์*

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2544 ให้ 5 จังหวัด คือ จังหวัดภูเก็ต นราธิวาส ชัยนาท ศรีสะเกษ และลำปาง เป็นจังหวัดนำร่องที่มีผู้ว่าซีอีโอ (Chief Executive officer) หรือ อธิบดีในจังหวัดขึ้น โดยให้ผู้ที่แบบซีอีโอนี้มีอำนาจครบถ้วนบริบูรณ์เพียงพอที่จะนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติจัดทำในจังหวัดให้บังเกิดสัมฤทธิ์ผลสูงสุด และได้มีการอธิบายกันต่อมาว่าจังหวัดดังกล่าวนี้ เป็นจังหวัดทดลองระบบบริหารราชการแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนา

หรืออาจจะกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าประเทศไทยเราได้มีจังหวัดแบบบูรณาการเกิดขึ้นในช่วงนี้เองโดยมีผู้ว่าซีอีโอ เป็นหัวหน้าสูงสุดของจังหวัด

ความเข้าใจของผมในช่วงนั้น นึกว่าผู้ว่าซีอีโอนั้นต้องมีบทบาทอันสำคัญอย่างหนึ่ง คือ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตอยู่ด้วย เพราะเรื่องนี้เป็นนโยบายหลักอันสำคัญยิ่งของรัฐบาลชุดปัจจุบัน ผู้ว่าซีอีโอคงจะละเว้นเสียมิได้ แต่มาถึงระยะนี้ก็รักจะไม่แน่ใจเสียแล้วว่า ความเข้าใจของผมดังกล่าวเกี่ยวกับจังหวัดบูรณาการหรือผู้ว่าซีอีโอนั้นถูกต้อง

เพราะปรากฏข่าวออกมาว่า คณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่สนับสนุน และติดตามการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามนโยบายของคณะรัฐมนตรี (ป.ท.) สำนักงาน ก.พ. และกระทรวงมหาดไทย ได้จัดทำโครงการเสริมสร้างจริยธรรม มุ่งสู่จังหวัดไสยะฮาดขึ้น เรื่องนี้ทางคณะกรรมการ ก.พ. ได้มีมติให้ความเห็นชอบในโครงการดังกล่าว เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2545 นี้เอง (ดูหนังสือพิมพ์แนวหน้า ฉบับลงวันที่ 26 มิถุนายน 2545 หน้า 5)

ดังนั้น ในเมืองไทยเราในขณะนี้ นอกจากจังหวัดธรรมดาทั่วไปแล้ว ก็มีจังหวัดบูรณาการและจังหวัดไสยะฮาดอีกด้วย

โครงการจังหวัดไสยะฮาดนี้ จะเริ่มดำเนินการในจังหวัดนำร่อง 5 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่ ชัยนาท ขอนแก่น ภูเก็ต และนราธิวาส โดยจะเริ่มดำเนินการตามโครงการในระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนกันยายน 2545 และมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่จะให้จังหวัดดังกล่าว ทำการรณรงค์ปลูกฝังค่านิยมต่อต้านการทุจริต โดยมีแผนการดำเนินงานแยกออกได้เป็น 2 ส่วน คือ 1) สร้างกลไก

* อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคามและแพร่ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

สนับสนุนระบบและสภาพแวดล้อม 2) ปรับกระบวนการทัศน์และค่านิยมสร้างสรรค์ในการทำงาน

สำหรับยุทธวิธีในการส่งเสริมจริยธรรมป้องกันการทุจริต จะมีการดำเนินการกันใน 3 ระดับ คือ 1) **ระดับชาติ** โดยกรรมการรณรงค์ผ่านสื่อเขตศูนย์คิด สังคมดี 2) **ระดับสังคม** โดยปกป้องคนดี ให้อยู่ได้ในสังคมต่อต้านและประณามคนทุจริต และ 3) **ระดับบุคคล** โดยเน้นที่การเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท และเรียนรู้จากหลักศาสนา

เพื่อให้การดำเนินการตามแนวนโยบายจังหวัดใสสะอาด มีสัมฤทธิ์ผลขึ้นมาเป็นที่ประจักษ์ ทางสำนักงาน ก.พ. และ กระทรวงมหาดไทย จะจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในเรื่อง **"มุ่งสู่จังหวัดใสสะอาด : รวมพลังสร้างชุมชนเข้มแข็งป้องกันการทุจริต"** ในระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงกันยายน 2545 นี้ โดยมีประเด็นสำคัญ ในการพิจารณาครั้งนี้คือ 1) พิจารณาแนวทางในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนของสังคม 2) ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเสริมสร้างวัฒนธรรม และค่านิยมในการป้องกันการทุจริตที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ 3) สร้างกลไกในการมีส่วนร่วม 4) มีการตรวจสอบการบริหารงานได้ และ 5) การสร้างพลังเครือข่ายเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้

พิจารณาจากเนื้อหาสาระสำคัญของโครงการดังกล่าวข้างต้นแล้ว ก็อาจจะสรุปได้ว่า จังหวัดใสสะอาดนั้น หมายถึง จังหวัดที่ประกอบด้วยผู้คนซึ่งมีวัฒนธรรม จริยธรรม และค่านิยมในการป้องกันการทุจริต และ

ข้าราชการตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐ สามารถปฏิบัติงานบริการให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

ความคิดที่จะให้บ้านเมืองมีความใสสะอาดปราศจากคอร์รัปชัน หรือมีความโปร่งใสไร้คอร์รัปชันนั้น เป็นความคิดที่ดีสมควรแก่การยกย่องสรรเสริญเพราะสภาพบ้านเมืองในปัจจุบันนั้นเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า อยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรมไปแทบทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมก็ตาม การแก้ไขปัญหาก็ตรงและถูกต้องที่สุดก็คือ ปัญหาเรื่องตัวบุคคล ต้องพัฒนาตัวบุคคลให้ดีเสียก่อนจึงจะแก้ปัญหาทิ้งหลายทั้งปวงที่เกิดขึ้นได้

แต่การที่จะแก้ไขความรู้สึกนึกคิดของคนในระดับจังหวัดในแง่วัฒนธรรม จริยธรรม กระบวนทัศน์และค่านิยมนั้นเป็นเรื่องยากยิ่ง เพราะสภาพบ้านเมืองและกลไกทางการเมืองการปกครองในจังหวัดนั้น มีความยุ่งยากซับซ้อนและหลากหลายอย่างมาก ไม่เหมือนกับการดำเนินงานในระดับหมู่บ้านซึ่งสามารถทำให้เป็นหมู่บ้านสีขาว หมู่บ้านปลอดคอบายมุข หมู่บ้านปลอดยาเสพติดหมู่บ้านปลอดปืนเถื่อนหรือหมู่บ้านปลอดพยาธิใบไม้ในต้น เป็นต้น ซึ่งทำให้เกิดขึ้นได้ง่ายกว่าระดับจังหวัดเป็นอันมาก

ยิ่งไปกว่านั้นการเสริมสร้างจริยธรรม กระบวนทัศน์ และค่านิยมตลอดจนวัฒนธรรมในการป้องกันการทุจริตนั้น เป็นเรื่องละเอียดอ่อนลึกซึ้งเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดและชีวิตจิตใจของมนุษย์ เรื่องอย่างนี้เป็นเรื่องที่ต้องผ่านกระบวนการกล่อมเกลา และการเรียนรู้ทางการเมือง (Political Socialization) ซึ่งมีความสลับซับซ้อน

ซ้อน และขั้นตอนมากมายเป็นอย่างดี จึงจะก่อให้เกิดพฤติกรรมตามความประสงค์ได้

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะเป็นเรื่องยากที่จะดำเนินการ แต่ก็เป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์เป็นอย่างยิ่งที่จะปลูกฝังค่านิยมในการป้องกันการทุจริตให้แก่มวลชน ซึ่งย่อมจะเห็นได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้น เป็นการจุดประกายไฟในการต่อต้านการทุจริตขึ้นในจิตใจของผู้คน ผู้เขียนเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งและขอสนับสนุนอย่างเต็มที่ ในขณะที่เดียวกันก็อยากจะทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการนี้ไว้ ให้ผู้มีอำนาจและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้นำไปพิจารณาดังต่อไปนี้ คือ

1. จังหวัดนำร่องของโครงการจังหวัดใสสะอาดมี 5 จังหวัดซึ่งซ้ำกับจังหวัดบูรณาการ 3 จังหวัดคือ จังหวัดชัยนาท ภูเก็ต และ นราธิวาส ปัญหาก็คือ ทำไมไม่รวมจังหวัดบูรณาการอีก 2 จังหวัดคือ ลำปางและ ศรีสะเกษ เข้าไว้ในโครงการด้วย เพราะตามความเข้าใจของประชาชนโดยทั่วไปของจังหวัดบูรณาการ ก็ควรจะเป็นจังหวัดใสสะอาดไปด้วยในตัว

2. โครงการจังหวัดใสสะอาดควรจะต้องนำเข้าพิจารณาในคณะรัฐมนตรีเพื่อความเห็นชอบ ซึ่งจะมีผลทำให้ได้รับความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากหน่วยงานของทางราชการ และการสนับสนุนทางด้านงบประมาณ

3. เมื่อพิจารณาจากความคิดในเรื่องจังหวัดใสสะอาดแล้ว ปรากฏว่าไม่ได้กล่าวถึงเรื่องการปราบปรามคอร์รัปชันไว้เลย หูดกันในแง่ของการป้องกันเท่านั้น โดยเนื้อแท้แล้วการปราบปรามอย่างจริงจัง และต่อเนื่องก็เป็นการป้องกันไปในตัว เพราะผู้กระทำผิดที่

ยังไม่ถูกจับกุม หรือผู้คิดจะกระทำความผิดจะบังเกิดความหวาดกลัวไม่กล้ากระทำผิดต่อไป แต่ถ้าหากว่าไม่มีการปราบปรามอย่างจริงจัง มีการปล่อยคนชั่วลอยนวล คนชั่วไปกระทำความผิดซ้ำแล้วซ้ำอีกก็จะเป็นแบบอย่างให้คนอื่น ๆ กล้ากระทำความผิดตามไปด้วย การป้องกันการทุจริตตามโครงการนี้ก็จะไม่เกิดสัมฤทธิ์ผลให้เห็นในเชิงรูปธรรมแต่ประการใด

4. ในเรื่องการสอดส่องการทุจริต ซึ่งเป็นข้อหนึ่งในคำขวัญของโครงการนี้ (คำขวัญมีดังนี้คือ “เสริมสร้างจริยธรรม สรรเสริญคนดี สอดส่องทุจริต”) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเสริมสร้างค่านิยมการตื่นตัวทางการเมืองเพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เรื่องนี้เป็นเรื่องที่น่าทำการรณรงค์เป็นอย่างยิ่ง เพื่อปลูกจิตสำนึกของคนไทยให้ตื่นตัวในการลุกขึ้นต่อสู้เพื่อสิทธิและเสรีภาพของตนเองตลอดจนการเข้าไปตรวจสอบเรื่องการทุจริต ประพฤติมิชอบและการคอร์รัปชันของนักการเมืองและข้าราชการประจำ ท่านสีมา สีมานันท์ รองเลขาธิการสำนักงาน ก.พ. ได้แถลงว่า “ต่อไปจะต้องสร้างค่านิยมให้กับสังคมคนไทย... ให้ทุกคนเข้ามาช่วยกันดูแลสังคม เห็นอะไรไม่ดีก็ร้องเรียนเข้ามา” (ดูหนังสือพิมพ์ มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 30 มิถุนายน 2545 หน้า 11) เรื่องนี้ถึงแม้จะเป็นเรื่องน่าจะทำเป็นการเป็นอย่างยิ่งก็ตามแต่ ก็ต้องกระทำด้วยความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง อย่าให้ใครใช้โป้งเกิดระบาคขึ้นในจังหวัดใสสะอาดให้จงได้ เพราะอิทธิพลมืดในท้องถิ่นนั้นรุนแรงมากดูกรณียศเป็นตัวอย่างก็แล้วกัน เห็นฆ่ากันเป็นข่าวครึกโครมกันอยู่บ่อยๆ ดังนั้นจะต้องมี

มาตรการรักษาความลับและความปลอดภัย ให้แก่ผู้ร้องเรียนและพยานกันอย่างเต็มที่

5. การเสริมสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมในการป้องกันการทุจริตอาจจะเป็นไปได้ โดยยากยิ่ง หากไม่ได้รับความร่วมมือจากกลุ่มผู้นำทางการเมืองในทุกระดับ ตลอดจนข้าราชการและนักธุรกิจ หากกลุ่มผู้นำในหลายๆ ฝ่ายดังกล่าว ไม่ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการต่อต้านการทุจริตแล้ว ค่านิยมในสังคมก็จะไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงหรือหากจะมีการเปลี่ยนแปลงก็ต้องอาศัยระยะเวลาอันยาวนานมาก เพราะต้องรอให้เกิดพลังทางด้านสังคมเข้าไปบีบบังคับให้มีการลด ละ และเลิกการทุจริต

6. ในแง่ของบุคลากรของจังหวัดไสสะฮาดนั้น ก็อาจจะมองเห็นภาพได้ว่า ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดไสสะฮาดนั้นคงจะต้องมีคุณลักษณะอันประกอบด้วยความเที่ยงธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และความโปร่งใส อันเป็นคุณลักษณะแบบท่านผู้พิพากษาเปาป๋านจิ้นแห่งเมืองโคฟง การหาท่านผู้ว่าเปาคงทำได้ไม่ยาก แต่การหาผู้ช่วยมาทำงานกับท่านนั้นคงจะยากกว่า เพราะการจะหาคนที่มีฝีมือลายมือแบบจอมยุทธจิ้นเจา ซึ่งเป็นนายตำรวจใหญ่ที่ยอมศิโรราบให้แก่ท่านผู้พิพากษาเปาป๋านจิ้นแห่งเมืองโคฟงนั้น คงแทบจะหาไม่ได้เอาเสียเลย หรือจะหาคนที่เก่งกาจในวิชาบู๊น และมีความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่งยวดแบบท่านกงซุนเซ่อที่ปรึกษาคนสำคัญของท่านเปาป๋านจิ้นนั้น ก็คงจะต้องพลิกแผ่นดินหากันเช่นกัน เมื่อขาดบุคลากรเช่นว่านี้ ท่านผู้ว่าเปาก็จะจัดบ้านเมืองให้ไสสะฮาดได้ยากมาก

7. โครงการนี้ดูเหมือนจะเน้นหนักไปที่จังหวัด อันเป็นหน่วยงานของส่วนภูมิภาคแต่อย่างเดียว สำหรับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบนั้นจะดำเนินการกันอย่างไร หรือจะมีเชื่อมโยงสัมพันธ์กับจังหวัดไสสะฮาดอย่างไร ยังไม่มีการกล่าวถึงกัน

8. เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า สภาพของการทุจริตในประเทศนั้น ได้ผ่านจากขั้นการกระทำคอร์ปชั่นโดยบุคคลคนเดียว และการกระทำโดยกลุ่มบุคคลไปถึงขั้นการกระทำเป็นกระบวนการหรือโยงใยทั้งระบบ ซึ่งมีความสลับซับซ้อนเป็นอย่างมาก ดังนั้น ความมีการเปลี่ยนแนวความคิดในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตกันใหม่ การจะเน้นในแง่การบังคับใช้กฎหมายโดยจับกุมผู้กระทำผิดมาลงโทษเท่านั้น ย่อมไม่เพียงพอที่จะต่อต้านการแพร่ขยายของคอร์ปชั่น ในสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันได้ เมื่อการคอร์ปชั่นได้มีการกระทำเป็นระบบ เช่น ระบบส่วยทางหลวง ระบบการฮิวในการจัดซื้อจัดจ้าง ระบบการเรียกเก็บเงินจากธุรกิจการค้าประเวณี และแหล่งอบายมุขตลอดจนการค้ายาเสพติด การต่อต้านการคอร์ปชั่นก็ต้องทำกันเป็นระบบด้วย ไม่ใช่มุ่งแต่จับกุมผู้กระทำผิดอันเป็นเรื่องปลายเหตุแต่อย่างเดียว ต้องมุ่งทำลายล้างระบบคอร์ปชั่นทั้งระบบด้วย โดยมีระบบการต่อต้านการทุจริตทั้งในด้านการป้องกันและปราบปรามไว้อย่างชัดเจน

9. การประเมินผลของโครงการนี้รู้สึกว่าจะทำได้ยากเพราะเกี่ยวกับวัฒนธรรมจริยธรรม และค่านิยมของบุคคลในสังคม อย่างไรก็ตามก็คงจะต้องมีการแสดงผลความแตกต่างของการป้องกันการทุจริตในจังหวัดไส

สะอาด ซึ่งแตกต่างไปกว่าที่เป็นไปในจังหวัด โดยทั่วไปให้เห็นกันบ้าง เพราะประชาชนจะ ได้รับรู้ถึงความสำเร็จของโครงการนี้ว่าเป็นไป ได้มากนักน้อยเพียงใดแค่นั้น ก็อยากจะบอกตาม ตรงอีกครั้งหนึ่งว่า เห็นด้วยอย่างยิ่งใน นโยบายจังหวัดใสสะอาดที่สำนักงาน ก.พ. และ กระทรวงมหาดไทยได้ร่วมกันดำเนินการใน ขณะนี้ และขอเอาใจช่วยให้ดำเนินการได้เป็น

ผลสำเร็จ ถึงแม้ว่าจะเป็นเรื่องยากเย็นแสน เข็ดอย่างยิ่งยวด เรื่องการคอร์ปชั่นนี้เป็นที่ ทราบกันคืออยู่แล้วว่าเป็นการบ่อนทำลายชาติ เปรียบเสมือนตัวมะเร็งที่กัดกร่อนทำลายชาติ ให้พังพินาศลงไปทุกขณะ หากทำการต่อต้าน ไม่สำเร็จ ก็อย่าหวังเลยว่าประเทศชาติจะ พัฒนาต่อไปได้และอาจจะถึงสภาพการสิ้น ชาติไปเลยก็เป็นได้